

Další ročník literárně-výtvarné soutěže Romano suno začíná

strana 5

Dvojazyčná povídka Veroniky Kačové:

Vili/Pal o Vilis

strana 6 a 7

Irena Eliášová: povídka ze současnosti:

Akana so?/A co nyní?

strana 6

ZPRÁVY

Česká republika – Řada rodin se zřejmě v souvislosti s výstupem Británie z EU vrací zpět do České republiky. Velké obavy prostřnictvím serveru iDnes vyjadřují někteří úředníci, například starosta Obrnic Stanislav Zaspal (ODS). „Protože ministr zahraničí prohlásil, že se do republiky budou vracet lidé z Anglie, očekáváme další Romy a jsme napnuti,“ vyjádřil obavy Zaspal. Zprávy o návratu Romů z Anglie a Kanady šíří i někteří protiromsky zaměření novináři například na iDNES/zpravodajství. V kontextu koronavirové krize takové zprávy mohou vyvolávat několikanásobně vyšší nenávistnou reakci ve společnosti.

Žehra, Slovensko – V romské osadě Žehra v okrese Spišská Nová Ves, kde žije asi 2000 lidí, se nekontrolovaně šíří nemoc covid-19. Slovensko ve čtvrtek oznámilo nárůst infikovaných o 114 osob a ministr potvrdil, že značná část jich pochází právě z romských osad. Koronavirus se objevil celkem v šestnácti z nich. Konkrétní opatření v této souvislosti oznámí slovenský ústřední krizový štáb v pátek. Tyto romské osady jsou uzavřené a hlídá je policie a armáda. Zatím není jasné, zda se karanténa rozšíří také na

Pokračování na str. 2

Testování Romů v osadách má smysl, bude-li provedeno citlivě

foto: Gabriel Kuchta, DennikN.cz

Nově sestavená vláda Igora Matoviče, která vzešla z únorových voleb na Slovensku, se rozhodla v souvislosti se rizikem nákazy COVID-19 k hromadnému testování lidí žijících v romských osadách.

Toto specifické preventivní opatření ze strany slovenského krizového štábu vzbudilo (nejen u Romů) smíšené názory a postoje ve veřejném prostoru. A to i za hranicemi samotného Slovenska v rámci Ev-

ropy. Obyvatelé osad argumentují na sociálních sítích nízkým počtem cestovních anamnéz, a tedy i pobytů těchto lidí v ohniskových místech koronaviru jako jsou Itálie, Španělsko nebo Velká Británie. Dále ně-

kterým vadí odlišný přístup při testování od zbytku populace v zemi. Krizový štáb naopak jako důvod tohoto opatření zmiňuje právě ne-

Pokračování na str. 2

Politika a Romové na Slovensku

Premiér Igor Matovič z OLaNO a prezidentka Zuzana Čaputová

foto: Vladimír Šimíček, DennikN.cz

V únoru získalo ve slovenských parlamentních volbách prvenství hnutí Igora Matoviče Obyčejní lidé a nezávislé osobnosti – OLaNO. Minulá vláda, Směr, utrpěla první porážku od roku 2006. Směr jako druhá nejsilnější strana byla vyloučena i z povolebních jednání, a stala se tak opoziční parlamentní stranou. Igor Matovič sestavil vládu s dalšími koaličními partnery a s podporou prezidentky Zuzany Čaputové se stal novým premiérem vlády Slovenské republiky.

Parlamentním volbám v SR ale předcházely skandály, které byly s velkým zájmem sledovány širokou veřejností. Události, které se děly za vlády Směru, otřásl světem a staly se středem pozornosti. A peklo bylo na světě, nastal chaos a vyplouvaly na povrch kauzy, finanční machinace a skandály nevidaných rozměrů. V parlamentu se usadil fašismus, lež se prezentovala jako pravda a tekla i krev. Rozdělený slo-

venský národ se stal sám sobě nepřitelem. Stal se obětí bossů, mocnářů, chaosu i politické moci. Politické boje ve stylu vesnických hospodských rvaček už patřily ke kolořitu slovenské politické kultury. Byl to boj o moc a Směr si v tomto boji sám pod sebou podrážel židli. Bylo běžným jevem, že zloděj křičel, chyťte zloděje. Premiér Fico veřejně hanobil hlavu státu i prezidentský úřad. SR tím utrpěla škody nejen doma, ale i v zahraničí. Slovenský politický úpadek poškodil občany, zákonodárnou moc, demokracii i Evropskou unii. Národ už toho měl dost a ukázal svoji moc, vyšel do ulic, a tím začalo pohřbívání Fica. V únorových volbách mu to voliči spočítali, vzali mu moc a za trest ho dali klečet do kouta. Strana Směr se zachránila a národu i slovenské politice nastaly dny nových nadějí.

Pokračování na str. 2

další romské osady. Testování na koronavirus proběhlo zatím v přibližně stovce z nich, ale dohromady jich je na Slovensku přes tisíc.

Praha – V Praze se kvůli obavě z šíření nákazy koronavirem snaží vedení města společně s neziskovkami dostat bezdomovce pod střechu. Využily k tomu opuštěné hotely a hostely. Radní nyní přemýšlí, jak krizi využít k tomu, aby se bezdomovci nemuseli po jejím skončení vracet zpět na ulici. Právě jistota střechy nad hlavou je často hlavním předpokladem pro to, aby se člověk bez domova mohl dostat zpět do normálního života.

Slovensko – Novinář a učitel Juraj Čokyna napsal novátorskou knihu o vzdělávání dětí z vyloučených romských osad. Kniha obsahuje jeho dvouletou zkušenost učitele v Šarišských Bohdanovicích v programu Teach for Slovakia, který vysílá mladé vysokoškoláky jako učitele i do škol se znevýhodněnými žáky, jakými jsou právě děti slovenských Romů. Situace na Slovensku už před vypuknutím koronavirové krize byla taková, že Slovensku hrozí žaloba Evropské komise kvůli segregaci chudých romských dětí ve školách.

Pražský městský soud obdržel obžaloby na dva muže, kteří na internetu podle vrchního státního zastupitelství schvalovali teroristický útok v novozélandském Christchurchi. Za podporu a propagaci terorismu prostřednictvím veřejně přístupných počítačových sítí jim hrozí pět až 15 let. Na dotaz ČTK to dnes uvedla mluvčí soudu Markéta Puci.

První z obžalob míří na muže z Novojičínska, který diskutoval na serveru drsnysvet.cz. Druhá se týká muže ze Vsetínska, jenž připojil svůj názor pod článek na serveru Novinky.cz.

Pravicový extrémista z Austrálie Brenton Tarrant zastřelil loni v březnu při útoku ve dvou mešitách v Christchurchi pět desítek mužů, žen i dětí. Akci vysílal v přímém přenosu na internetu. Devětadvacetiletý muž je obžalovaný z 51 násobné vraždy, pokusu o vraždu dalších 40 osob a z terorismu a hrozí mu doživotí. Vínu původně popíral, minulý měsíc se ale nečekaně přiznal.

Česká policie krátce po útoku oznámila, že prověřuje, zda se někteří lidé především na internetu a sociálních sítích nedopustili schvalování tohoto trestného činu. Jakékoliv podněcování k nenávisti tehdy označili za nepřijatelné jak ministr vnitra Jan Hamáček (ČSSD), tak i policejní prezident Jan Švejdar. Podle posledních informací podali kriminalisté návrh na obžalobu zatím v pěti případech.

Tarranta k jeho činu inspiroval norský terorista Anders Breivik. Za schvalování Breivikovych teroristických útoků z léta 2011 v Oslu a na ostrově Utøya nedávno pražské vrchní státní zastupitelství rovněž obžalovalo jednoho člověka. Obžalobě za podporu terorismu čelí také dva lidé, kteří velebili smrti trojice českých vojáků v Afghánistánu. **ČTK**

Dokončení ze str. 1

Dokončení ze str. 1

dávný pobyt v Anglii určité skupiny Romů žijících v osadách.

Osobne se domnívám, že je předčasné hodnotit po zhruba dvoutýdenním testování v osadách jakékoliv konkrétní (ať už pozitivní či negativní) dopady k probíhající zdravotní nákaze. Obecně proaktivní přístup a vnímání zvláštností, s nimiž se sociálně slabší občané denně potýkají, vítám. Nerovný a ztížený přístup k veřejným službám zažívají tito lidé dlouhodobě i při běžném fungování věci v zemi. Je určitě raciovální vnímat v době nouzového stavu tyto sociální nerovnosti mnohem vážněji.

Do jaké míry tento vládní krok v současné situaci reaguje správným směrem vůči znevýhodněným rodinám žijícím v osadách, ukáže jeho vývoj. Ze zkušenosti u nás v České republice se jako nejvíce přínosná ukazuje solidarita mezi lidmi a dobrovolná práce občanů. Občanské aktivity dnes zastupují stát v mnoha ohledech. Od výroby roušek, sdílení nutných informací až po výdej základních potravin rodinám k jejich přežití.

Dovedu si představit, že právě tento humanitární servis mohou lidé v osadách postrádat násobně více. I proto výše zmíněná kritika Romů i Neromů může být dnes neoprávněná a zítřka na místě. Bohužel, žijeme ve společenském prostředí, kde projevy extremismu mezi lidmi vyplouvají na povrch vždy v momentě, kdy nejsou uspokojeny standardní potřeby či jsou omezeny veřejné služby občanům. Obavy Romů v těchto mimořádných sociálních situacích jsou naprosto přirozené. Genocida Romů během druhé světové války, stále v mnoha evropských společnostech neuznaná, není zase tak dávná. Stejně tak od této doby není odlišné ani společenské postavení Romů v jednotlivých členských státech Evropské unie. V tomto duchu je opatrnost na místě.

Krizovému štábu na Slovensku
přeji v práci v romských osadách
klidný průběh a úspěch. Potřebná
citlivost k těmto otázkám, kdy a ja-
kým způsobem přistupovat k uve-
deným zákonitostem v romském
prostředí, včetně správného a včas-
ného rozhodování, je dle mého sou-
du tou nejopatrnější cestou. Klad-

ně u našich sousedů hodnotím zvýšení participace Romů v centrální politice, vzešlé po nedávných volbách. V krizovém štábu jsou tak členy i někteří romští politici včetně romské zmocněnkyně. To považuji za spolehlivou záruku pro pečlivou práci v osadách v době COVID-19.

Stejně tak věřím v řádné a objektivní prošetření policejního incidentu v Bardějově. Z dostupného videa na sociálních sítích se útok policisty jeví jako nepřiměřený. Nemáme však dostatek relevantních informací k podrobnému vyhodnocení celého incidentu. V případě zjištění pochybení je nutné jakékoliv násilí ze strany policie vůči Romům nekompromisně sankcionovat. Jak všichni víme, v minulosti při podobných případech ke spravedlivému postupu při prošetření nedocházelo. Pouze spravedlivé posouzení může preventivně působit na další možné násilí ze strany policejních složek.

Snad se tyto velké výzvy podaří zlepšit jak romským poslancům tak současné slovenské vládě jako celku.

Pal'ikerav tumenge.

Tomáš Ščuka

Dokončení ze str. 1

Profil romské společnosti se však od roku 1989 nezlepšil. Romy pořád pronásleduje rasismus, diskriminace a nenávisť. Ale je také pozoruhodné, jak rozkastování Romové škodí i sami sobě. Hodnotí, kritizují, mají plno nápadů, ale sami nic nedělají a jen úkolují druhé. Romská „facebooková“ politika a její destruktivní názory obrací Romy navzájem proti sobě i proti romským osobnostem. Někteří Romové si třeba na úkor zmocněnce vlády pro romské komunity Petera Polláka stavěli své renomé. Kritizovali ho, špinili i odvolávali, a tím dehonestovali jeho funkci i úřad zmocněnce. Poštvali proti Pollákovi Romy, většinouvou společnost i samotnou vládu. Poškodili tím nejen sami sebe, ale všechny Romy. Když ale úřad zmocněnce vlády pro romské

komunity zastával Slovák, tak romští kritici byli ticho. Pollák je dnes už poslancem Evropského parlamentu, ale romská elita ho stále pronásleduje. V parlamentu SR dnes už sedí tři další Romové, a světe, div se, romská „facebooková“ elita pronásleduje i je. Myslím si, že jim vůbec nejde o romskou problematiku, oni jen zavídají úspěšným Romům jejich společenskou i ekonomickou prosperitu.

V době, kdy koronavirus vyhlásil válku světu, svobodě i ekonomice, strana OLaNo převzala na slovensku moc. Tento stav je pro novou vládu zkouškou, která premiéra Igora Matoviče buď vynese do nebes, anebo ho pohrbí. Virus s sebou přinesl strach, paniku a za obět si bere lidské životy. V porevolučních slovenských vládách ještě žádný premiér neřešil tak složitou situaci jako Igor Matovič.

Hora nových problémů narůstá a chudák premiér musí volit taktiku, která bude nápomocná všemu a všem. Situaci zatím zvládá, ale Matovičovi nepřátelé i někteří Romové mu vyčítají jeho chyby i důsledky virové pandemie. Říkám si, premiér není Superman, aby sám zvládal to, s čím si nemůže poradit celý svět. Nota bene když lidé porušují principy vládních nařízení, tak musí počítat s tím, že na to doplácí. Matovič podal Romům ruku a oni rozdmýčávají proti němu novou vlnu nenávisti. Očekávám, že se k nim přidají opoziční politici a společně s neúspěšnými romskými volebními kandidáty se budou snažit svrhnout novou vládu. Víím, je to odvážná teze, ale stát se to může. Věřím ale, že k tomu nedojde, virus pomine, nastane klid a svět se vrátí do starých kolejí.

Gejza Horváth

A photograph showing a person from behind, walking through a shallow, polluted stream. The person is wearing a tan jacket, blue jeans, and brown shoes, and is carrying a black bucket. The stream is filled with murky water and some debris. To the left of the stream, there is a large pile of garbage, including plastic bags, bottles, and other trash. In the background, there is a multi-story apartment building with many windows. The scene is set in an urban environment, likely in a developing country.

foto: Gabriel Kuchta, DennikN.cz

Ministerstvo vnitra vyvrací dezinformace o koronaviru

Dezinformace na českém webu, sociálních sítích či v řetězových e-mailech spojují nový typ koronaviru s migrací či mobilními sítěmi páté generace (5G), nabízejí alternativní způsoby léčby nemoci covid-19 či spekulují o chystaném škodlivém očkování proti nákaze. Na svém webu o tom informovalo Centrum proti terorismu a hybridním hrozbám (CTHH) ministerstva vnitra, které u té příležitosti s fakty konfrontovalo deset nejčastějších manipulací.

CTHH uvedlo, že v Česku se objevila řada dezinformací, fabulací či manipulací ve snaze zneužít pandemii „v souladu se zájmy nejrůznějších aktérů“. Šíří se podle centra na „kvazi-mediální scéně“, sociálních sítích či prostřednictvím řetězových e-mailů. Svůj záběr, ve kterém se obvykle soustřeďuje na oblast vnitřní bezpečnosti, proto centrum na základě rozhodnutí ministra vnitra Jana Hamáčka (ČSSD) rozšířilo i na dezinformace ohledně pandemie.

Dezinformace podle CTHH například líčí neschopnost Evropské unie efektivně reagovat na pandemii, což má dokladat její zbytečnost a škodlivost. Centrum upozorňuje, že unie má v oblasti zdravotnictví i vnitřní bezpečnosti omezené pravomoci. „V oblastech svých kompe-

tencí je EU naopak při řešení krize aktivní. Vytvořila záchranný fond, ze kterého může ČR využít přibližně 30 miliard korun na pomoc malým a středním firmám, stabilizaci zdravotnictví či podporu trhu práce,“ uvedlo centrum.

Orgán zmiňuje i tvrzení dezinformačních webů, že média a vláda cíleně zahlcují veřejnost informacemi o koronaviru, aby odvedli pozornost od skutečného nebezpečí, kterým je migrace. Mezi další dezinformace patří i zprávy o tom, že virus vznikl jako biologická zbraň. „Podle aktuálně dostupných informací tento virus nebyl vytvořen laboratorně či uměle, na čemž se shoduje hned několik předních výzkumných institucí a laboratoří,“ uvedlo CTHH.

Ve svém přehledu CTHH upozorňuje také na šířící se recepty, jak viru předjet, nebo naopak varování před látkami, které mají nemoc zhoršovat. „Užívání alkoholu, česneku, kouření, pití horké vody, omývání se chlórém, užívání nosních kapek či antibiotik není v boji proti koronaviru účinné,“ upozorňuje centrum. Pro bližší informace doporučuje sledovat důvěryhodné a ověřené zdroje a dbát rad lékařů.

Centrum odmítlo i zprávy, že cizí státy zabavují ochranné prostředky

pro ČR. „U situací, které byly doposud v této souvislosti medializovány, se ukázalo, že se nejedná o úmysl a daří se je konstruktivně řešit spoluprací oficiálních orgánů daných států,“ stojí v dokumentu. Centrum upozorňuje i na opakované falešné zprávy o chystaném uzavírání některých oblastí či měst či o tom, že USA přesouvají své vojenské jednotky do Evropy.

Další dezinformace se týkají údajně chystaného očkování, při kterém mají občané dostat do krve jedovaté látky či nanočipy, případně toho, že epidemie je pouze předstíraná, má jen vyvolat paniku, ovládat obyvatele strachem a zakrýt jiné problémy. Centrum vyvrací i zprávy, které hledají spojitost mezi virem a zaváděním 5G sítí. „O údajné souvislosti mezi provozem sítí 5G a vznikem onemocnění covid-19 neexistuje žádný vědecký důkaz,“ píše CTHH.

Centrum vzniklo na začátku roku 2017 v reakci na teroristické útoky v Evropě na základě výsledků auditu národní bezpečnosti. Zaměřuje se na hrozby bezpečnosti ČR, například oblast terorismu, útoky na měkké cíle, migraci, extremismus, hromadné akce či bezpečnostní aspekty dezinformačních kampaní.

ČTK

Zahraniční experti: Intenzivní podpora znevýhodněných dětí přispěje ke zmírnění dopadů přerušení školní docházky

Intenzivní podpora dětem, které se nemohou účastnit online výuky, může výrazně přispět ke zmírnění dopadů přerušení školní docházky na děti ze sociálně znevýhodněného prostředí a na žáky se speciálními vzdělávacími potřebami. Pomůže pravidelná telefonická komunikace učitelů se žáky a jejich rodinami, ale také zajištění dostatečného technického vybavení. Již nyní je důležité začít plánovat vhodné formy výuky, které znevýhodněným dětem pomohou dohnat ztrátu po ukončení mimořádných opatření.

Uvedená zjištění vyplývají z rešerše dostupných materiálů věnujících se dlouhodobému přerušení školní výuky, kterou provedl odbor pro sociální začleňování MMR (Agentura). „Zahraniční studie poukazují na to, že je třeba se znevýhodněným žákům a těm, kteří měli již předtím horší studijní výsledky, věnovat ještě intenzivněji a individuálně,“ uvedl David Beňák, ředitel odboru pro sociální začleňování.

Právě intenzivní komunikace a podpora domácností může dle zahraničních zkušeností přispět ke zmírnění dopadů na domácnosti, které se nemohou zapojit do online výuky nebo s ní mají velké obtíže. Podstatné je udržet osobní kontakt učitelů a dalších specialistů se zne-

výhodněnými žáky a jejich rodinami všemi dostupnými prostředky. V Nizozemsku například úřady učitelům doporučují, aby děti a rodiče, kteří patří mezi zranitelné skupiny, pravidelně kontaktovali prostřednictvím telefonu.

„Cca 3% domácností s dětmi v ČR stále ještě nedisponují připojením k internetu. Děti z těchto rodin tak mají výrazně ztížený přístup k vyučování a je potřeba zajistit vhodné metody vzdělávání i pro ně. Je velmi dobře, že někteří učitelé k telefonické komunikaci s rodiči i žáky přistupují i u nás. Například v Chomutově tím chtějí předejít zastávání znevýhodněných dětí za jejich spolužáky, kteří mají lepší podmínky a zázemí pro vzdělávání na dálku. Domníváme se, že je to dobrá cesta,“ doplnil David Beňák.

Zpřístupnit vzdělávání i dětem, které nemají vhodné vybavení pro distanční výuku, se snaží i v zahraničí. Volí k tomu různé způsoby. V New Yorku plánují pořídit zásobu počítačů a tabletů, které pak hodlají distribuovat mezi rodiny z chudých oblastí. Čína rozděluje počítače studentům z nízkopříjmových rodin spolu s datovými balíčky, Francie se snaží zajistit přístup k internetu a počítačům těm studentům, kteří je nemají k dispozici.

V Nizozemsku bylo technické vybavení na počátku dubna dodáno již 6 800 žáků. Stát také zjišťuje, kolik žáků a učitelů nemá přístup k internetu, a následně plánuje ve spolupráci s operátory vyřešit problém využitím mobilních hotspotů.

„Z rešerše zahraničních zkušeností vyplývá, že nyní je klíčové začít plánovat, jak budou školy předcházet narůstání rozdílů mezi žáky, které přerušení školní docházky může způsobit,“ připomíná David Beňák.

Australský think tank Grattan Institute v této souvislosti navrhuje zavést intenzivní výuku pro malé skupiny znevýhodněných žáků před nebo po běžném vyučování, či intenzivní několikrát denní programy, které by fungovaly jako obdoba amerických letních škol.

„Podle amerických studií, které se zabývaly fungováním letních škol, účastníci získají v průměru dvoutimesíční náskok oproti žákům ze stejného prostředí, kteří se letní školy nezúčastnili. Podobně hodnotí letní vzdělávání i britský Department of Education. Tento model by dle mého názoru mohly využít i české školy při plánování návratu nejvíce znevýhodněných dětí do běžné výuky,“ uzavřel David Beňák.

Agentura pro sociální začleňování

KOMENTÁŘ

Potravinové balíčky pro matky s dětmi

TOMÁŠ ŠČUKA

Občanský spolek Centrum společného zájmu, se sídlem v Brně, se v souvislosti s probíhající krizí COVID-19 rozhodl pomáhat těm nejpotřebnějším prostřednictvím potravinových balíčků. Sám jsem v této organizaci aktivním členem a musím přiznat, že nás k této iniciativě přinutil vývoj situace ve společnosti. Všem okolo se pomáhá, hovoří se o nejrůznějších kompenzacích, jen na maminky s dětmi se nějak zapomíná. Vždyť životní minimum, jež tyto rodiny dostávají od státu, není k žití, ale k přežití.

K prvnímu výdeji potravin došlo před velikonočními svátky na Velký pátek a Bílou sobotu. Zájem byl však v první den výdeje natolik velký, že nám na druhý plánovaný den už nic nezůstalo. Potravinové balíčky obsahovaly základní potraviny, příkrmy pro děti – sunary, mléka, dětské výživy, hygienické potřeby, sladkosti nebo konzervy. Obsah balíčku nejde z naší strany ovlivnit, záleží vždy na aktuální dostupnosti potravin konkrétního skladu potravinové banky. Přesto je snaha, aby potravinové balíčky odpovídaly potřebám cílové skupiny. Byla založena FB stránka – Solidarita pro potřebné, potraviny pro matky s dětmi, kde je možné tuto aktivitu sledovat, hlídat si termíny dalšího výdeje, komunikovat nejrůznější doporučení či projevit vůli nás v této solidárně-občanské činnosti jakýmkoliv způsobem podpořit.

Ze strany spolku jde o pomoc dlouhodobého charakteru a bude tedy probíhat i po překonání současné pandemie. Výrazné sociální rozdíly jsou totiž v naší zemi dlouhodobé a nijak nesouvisí se nákazou koronaviru. Spíše jsou z kompetentních a zodpovědných míst dlouhodobě přehlíženy. Naopak svoji významnou úlohu a poslání nám ukazují některé neziskové organizace v krajích. Záměrně uvádím některé, jelikož mám pocit, že jiné naopak zaspaly a pro své cílové skupiny tu v době skutečné krize jednoduše nejsou! Projev skutečné solidarity a ochoty pomáhat ve svém okolí projevují z větší míry menší neziskové organizace, ale i jedinci, kteří na základě svých osobních zkušeností dokáží operativně reagovat na skutečné potřeby sociálně slabších. Mám za to, že tato schopnost chybí většině velkých proromských organizací, které svůj úspěch staví jen na fundraisingových aktivitách udržujících chod obrovských nákladů pro své činnosti, avšak bez nijak zvlášť viditelných výsledků. To ostatně může deklarovat i reálný stav věcí v jednotlivých krajích, potažmo obcích.

Přitom kolikrát stačí jen vžít se do životních situací těchto lidí, mnozí z nás podobné trable navíc mohli zažít i na vlastní kůži. Přímý dopad na cílovou skupinu, rodinu či osobu, nemůže být v žádném případě opomíjen. Je klíčový pro úspěch a posun věcí dopředu! K tomu je třeba změna uvažování o lidech a jejich potřebách (nikoliv o věcech), a s tím související odpovědný přístup všech, kteří se v této oblasti dlouhodobě aktivizují za účelem pomoci sociálně slabším občanům.

Pomoci tomuto trendu by snad mohla revize dotačních a grantových výzev určených na integraci sociálně vyloučených osob do běžného společenského života. Hlavním indikátorem pro hodnocení implementovaných projektů by totiž měl být přímý dopad na cílovou skupinu. A až se často argumentuje tím, jak je konkrétní přínos těžko měřitelný, nelze to chápat jako věčný argument. Osvědčené úspěšné projekty v oblastech vzdělávání a bydlení, například stipendia pro romské studenty ze sociálně slabších rodin nebo Rapid Re-housing, jednoznačně dokazují, jak významný vliv má právě hledisko přímého dopadu.

Paříkerav tumenge.

O Roma vakeren

pořad ČR určený pro Romy.

www.romove.cz

E politika he o Roma pre Slovensko

O parlamentna voľbi, so has februariste pre Slovensko, kheldas avri o Igor Matovič he leskri sera OLaNO. E puraňi sera o Smeros o voľbi prekhel-das, has pro duto than, he mek beršestar 2006 ajsi porážka nazadžidila sar ada berš. O Matovič nakamelas andre vláda le Smeros, he vaš oda pes lestar ačhlas opozično sera. O Igor Matovič zthodas e vláda avre koalície partnerenca. E prezidentka e Zuzana Čaputová len podporindas, le OLaNOstar pes ačhlas nevi vláda he le Matovičostar nevo premijeris.

O parlamentna voľbi andre SR mosarelas o Smeros peskre bare kauzenca, he savore džene užarenas, so pes kerela. Oda so o Smeros andre vláda kerdas, so paratidas, has calona lumake andro jakha. Savoro avilas avri – o bare kauzi, bare finančna machinaciji he aver bare škandali. Andro parlamentos has peskro than he le fašisten, o chochaviben pes prezen-tinelas sar čačipen a čulanas he o rata. Le slovaňike narodostar pes ačhi-le duj seri, he o Slovaka chanas choľi jekh pre avreste. Aleske has došale o mafijana, o bare zorale džene, o chaosis, he e politicko zor. Sar pes halasinas maškar peste, ta dičholas oda avri avka, sar te bi pes o gadže pro gav marenas andre pinca. Ala praktiki imar has normalna, patrinenas kije politicko kultura. O Smeros pes marelas, vaš oda hoj jov te vladhinel, he aleha korkoro tel peste phagerlas o stolkos. Has normalno, hoj o zbujňi-kos vičinlas, chuden le zlodzejis. O premijeris o Fico angle savore pekela tele le prezidentos he leskro urados. O Fico aleha mosarelas e pativ le slovaňike štatoske na ča khere, aľe he andre luma. Ala praktiki kerenas bibacht le gorenge, la demokracijake he la Europsko unijake. Le gadžen imar has savorestar dost, sikhade peskri zor, he chudle polokes te parunel le Ficos. Andro februaris leske o voliča savoro zrachinde, ile lestar e politicko zor, he thode les sar cikne čhavores andro kutos pro kohoča te klečinel. Le Sme-roske aleha šigitinde u o narodos alestar užarelas feder tajsutne dživesa.

Aľe le beršestar 1989 pes furt perdal o Roma nič nakerdas, o Roma nadživen feder. Lengro profilis hin furtom jednako. O rasizmus, e diskrimi-nacija he o nakamiben mosaren lengro dživipen. Aľe tiž hin interesno, hoj o rozkastimen Roma keren bibacht korkore peske he avre Romenge. Sa-voro ča kritizinen, džanen nekfeder, so te kerel, aľe korkore nane štonc ni-soske, sa kamen ča pal avrende. E romaňi „fejsbukovo“ politika he lakre destruktivna praktiki thode le Romen proci peske he proci o hirešna Roma. Varesave Roma peske vazdenas upre peskro nav oleha, hoj pes mukhenas andro Pollák – o šeralo andro urados perdal o Roma, thovenas les pre laďž, he kamenas les andal o urados te pekel avri. Kerde upre proci o Pollák le Romen, le goren, he la slovaňiko vláda. Aleha kerde bibacht na ča korko-re peske, aľe he savore Romenge. Aľe sar andro urados perdal o Roma has goro, ta o romane kritika čitenas. O Pollák hino imar adaďives poslancos andro Europakero parlamentos, he e romaňi elita les hinke nadel smirom, mosarel leskro lačho hiros, he pekel tele leskri pativ. Andro slovaňiko pa-rlamentos imar bešen trin aver Roma. Svetona, čudalín pes, e romaňi fejs-bukovo elita imar nadel smirom aňi len. Gondolínave mange, hoj la roma-ňa elitake nadžal pal o Roma, aľe hoj ča nadožičinen le godavere Romenge lengri spoľočensko he ekonomicko prosperita.

Ole idejostar, so o koronavirus kerel la lumake bare problemi, e sera OLaNO vladhinel pre Slovensko. Kaja pandemija kerel bari proba pre nevi vláda, le premijeris le Matovič oda šaj vazdel upre andro ňebos abo šaj les parunel. Kada nasvalipen andas peha bari dar, panika, he lel le manušeenge lengro dživipen. Andre ajsi phari situacija mek nahas ňisavo premijeris, ča o Igor Matovič. O neve problemi baron a čoro premijeris mušinel te džanel, sar te šigitinel savoreske he savorenge. Aja phari situacija likerel mek o Matovič zorales andro vasta. Aľe o gore, so le Matovič naľikeren ňisoske, he e fejsbukovo romaňi elita leske den doš he vaš e virovo pandemija. Korkoro mange phenav, o premijeris nane ňisavo Supermanos, hoj korko-ro te zvladhinel oda, soha peske našťi del rada calo luma. Nota bene sar o manuša nadolikeren la vládakre principi, ta mušinen te rachinel oleha, hoj len taľinela e bibacht. O Matovič podiňa o vast le Romenge, he jon les labaren upre, he vazden proci leske e bari romaňi choľi. Alestar užarav, hoj pes ki o Roma pridena he o opozična politika, he ola Roma, so andro voľ-bi napregele, hoj kamenas savore jekhetane te pekel tele e nevi vláda. Džana-va, hin oda odvážno tezija, aľe šaj pes oda ačhel. Musaj te phenav čačipen, paťav, hoj kija ada šoha nadodžala, hoj o koronavirus našľola, he e luma pes visarla pale odoj kaj has.

Gejza Horváth

foto: Gabriel Kuchta, DennikN.cz

Estonská policie dopadla lídra neonacistické skupiny

Estonská interní bezpečnostní služba (KAPO) zatkla vůdce krajně pravicové teroristické organizace, která si přezdívá Feuerkrieg Division (FKD), v češtině Plamenná válečná divize. Překvapivě se jedná o 13letého chlapce, který mimo jiné na internetu sdílel návod na tvorbu bomby či vyzýval k teroristickému útoku v Londýně. Prokurátoři nemohou mladistvého kvůli jeho nízkému věku stíhat.

Feuerkrieg Division je menší mezinárodní neonacistická skupina o zhruba 70 lidech, kteří působí v 15 zemích světa, včetně například Německa. Soustředí se téměř výhradně na online aktivity, i když se již objevila také snaha o tvorbu propagandistických letáků. Skupina vyzývá rasovou nenávist a zastává některé z nejextrémnějších názorů ideologie nadvlády bílých (white supremacy). O případu informovala německá veřejnoprávní rozhlasová a televizní společnost Deutsche Welle.

Vyšetřovatelé odhalili, že hlavy skupiny bylo pouhých 13 let, uvedl německý týdeník Der Spiegel s odvoláním na oblíbený estonský magazín Eesti Ekspress. Mladík si na internetu přezdíval „komandér“, na starosti měl nábor a zaučení nováčků v „divizi“. Na internetu sdílel návody na výrobu bomby, hovořil o plánování útoku na Londýn a v únoru 2020 navrhl uspořádat vojenský výcvikový tábor k připomínce stého výročí od založení nechvalně proslulé Národně socialistické německé dělnické strany (NSDAP), kterou vedl Adolf Hitler.

Vzhledem k nízkému věku podezřelého ho nemohou estonské úřady začít stíhat, napsal Der Spiegel. Namísto toho budou hledat jiné legální cesty, jak delikventa uchránit od sebe samého a zajistit taktéž bezpečí ostatním.

Historie „Plamenné divize“

V říjnu 2019 si pravicoví extremisté sepsali seznam svých zásad, mimo jiné například: „Nebojíme se zemřít a zabijeme každého, kdo se nám postaví do cesty.“ V lednu 2020 po sérii policejního zatýkání členů a růstu paranoii uvnitř skupiny oznámila FKD na Twitteru „na neurčitě dlouhou dobu přerušujeme přijímání nových členů“, o měsíc později v únoru nakonec neonacisté vyhlá-

sili úplné rozpuštění, ačkoliv policie tvrdí, že došlo pouze ke změně názvu a nelegální virtuální konverzace nadále pokračují.

Uskupení vzniklo v říjnu roku 2018. Založili ho již zmínovaný Estonec s přezdívkou komandér a Holanďan s přezdívkou „Wolfram“. Obecně se soudí, že tyto dva lidé se v realu nikdy osobně nesetkali, uvádí organizace Antifa.

FKD je silně ovlivněná neonacistickou skupinou Atomwaffen Division (Divize jaderných zbraní), která vznikla v roce 2015 ve Spojených státech, kde je také spojována s 5 vykonanými vraždami, uvádí internetový server americké organizace Anti-Defamation League (Liga proti hanobení), která se snaží mezinárodně potírat nenávistné chování. Vytvořila ji v roce 1913 židovská komunita.

Přehlížená radikalizace internetu

V únoru 2020 byl v Bavorsku zatčen lídr německé větve organizace, který si říkal „Heydrich“. Jednalo se o 22letého muže, který neměl doposud žádný trestní záznam a ani žádné kontakty na lokální neonacistickou scénu. Radikalizoval se

vlastním úsilím skrze krajně pravicové skupinové chaty na internetu. Der Spiegel uvádí, že tento způsob extremizace je bezpečnostními složkami dlouhodobě podceňován.

Policie u „Heydricha“ našla fotografie, na kterých pózuje s kuklou, vlastnoručně zkonstruovanou zbraní a reedicí Hitlerovy knihy Mein Kampf (Můj boj). Der Spiegel uvádí, že dalšími členy německé části mezinárodní extremistické organizace bylo 5 lidí, kteří si přezdívali „Teuton“, „Dekkit“, „Napola88“, „Wolfskampff“ a „Jus-ad-bellum“.

Není to poprvé, co byl zatčen nezletilý člen FKD. V září 2019 byl v Británii zadržen 16letý mladík, který byl obviněn z přípravy masové střelby do lidí a zhářství. Armádní kadet se netajil obdivem například k Jamesi Masonovi. V listopadu téhož roku byl shledán vinným z přípravy teroristického útoku a čeká na sdělení výše trestu ve vazbě. Nejčastější motta skupiny FKD zní: „jsme princové teroru“, „jsme válečníci světla obklopeni temnotou“ nebo „nechtě se z prasat udělat slanine“.

Dominik Stein,
lidovky.cz

Státní zástupce podal obžalobu za schvalování Breivikova útoku

Pražské vrchní státní zastupitelství podalo obžalobu na obviněného, který na facebooku schvaloval teroristické útoky Anderse Breivika v Norsku. Na webu portal.justice.cz to dnes uvedl dozorový státní zástupce Zdeněk Štěpánek. Za podporu a propagaci terorismu hrozí podle českého trestního zákoníku pachatelům pět až 15 let vězení. Obžalobou se bude zabývat pražský městský soud.

Pravicový extremistu Breivik zavraždil v červenci 2011 celkem 77 lidí. Nejprve odpálil nálož u vládní

budovy v Oslu a krátce poté postřílel účastníky letního tábora sociálnědemokratické mládeže na nedalekém ostrově Utøya.

O rok později poslal soud Breivika za terorismus do vězení na 21 let, což je nejvyšší jednorázový trest, jaký lze v Norsku uložit. Pobyt ve vězení ale může být Breivikovi prodlužován až na doživotí. Breivik, který si za mřížemi změnil jméno na Fjotolf Hansen, Norsko následně zažaloval za porušování lidských práv kvůli podmínkám svého věz-

nění. Jeho stížnost se dostala až k Evropskému soudu pro lidská práva, jenž ji předloni zamítl.

Za veřejné schvalování spáchaného teroristického trestného činu nebo za veřejné vychvalování jeho pachatele ukládá zákoník odnětí svobody od dvou do deseti let. Sazba se ovšem zvyšuje na pět až 15 let, pokud se schvalování uskuteční „tiskem, filmem, rozhlasem, televizí, veřejně přístupnou počítačovou sítí nebo jiným obdobně účinným způsobem“.

ČTK

Otevírá se další ročník literární a výtvarné soutěže Romano suno

foto: Jana Šustová

Obecně prospěšná organizace Nová škola, o. p. s. letos otvírá už 23. ročník soutěže. Romano suno (Romský sen) je celorepubliková soutěž v romštině, do které každoročně posílají svá díla stovky dětí a dospělých z různých koutů České republiky. V Romano suno mají jedinečnou příležitost použít svou znalost romštiny tvůrčím způsobem a veřejně. Pro romské i neromské děti, které romsky nehovoří, avšak soutěže se chtějí účastnit, má soutěž ještě větev výtvarnou.

Soutěž odstartovala 8. dubna a uzávěrka bude letos kvůli jarnímu zavření škol až 31. října 2020. Hlavní soutěžní kategorií Romano suno je kategorie literární. S písemnou formou romštiny se děti setkávají minimálně. O to je pro ně vlastní psaní v romštině těžší. Proto tyto příspěvky oceňuje porota Romano suno nejvíce. Nejde o to, aby byl příspěvek perfektní, ale o to zkusit se vyjádřit v romštině. Není proti pravidlům nechat si s textem v romštině pomoci od někoho, kdo zná jazyk lépe. Příspěvky mohou být v próze i ve formě básně. Texty neposílejte delší než pět normostran. Pokud je vaše próza delší, vyberte úryvek. Soutěžící mohou zaslat spolu s romským textem také český překlad. Vyhlášení bude v Ame-

rickém centru (Tržiště 13, Praha) na začátku prosince.

Soutěžní témata pro letošní 23. ročník soutěže Romano suno jsou:

1. Sar dživen, te akana kempel amenge savorenge te ačhel khe-re?/Jaké to u nás je, když teď musíme být všichni doma?
2. Kamehas bi te džal pro baro drom u te dikhel calo luma? So bi pre ajso drom kerehas?/Chtěl/a bys jet na cestu kolem světa? Co bys na té cestě dělal/a?
3. So tut e daj o dad sikhad'as?/Co tě naučili rodiče?
4. So bi tuke o dad e daj phenenas, te bi prepej'alas andre škola? U sos-ke?/Co by ti řekl táta s mámou na to, kdybys propadl/a? Proč?
5. Pisin pal oda, so kames./Volné téma

Zvláštní výzva pro dospělé autory: Napište v romštině příběh pro děti. Vyberte si, pro jak staré děti chcete psát a přizpůsobte tomu délku textu. Předškolní děti (jedna normostrana), začínající čtenáři (3–5 normostran), děti na druhém stupni ZŠ (3–10 normostran).

Audiovizuální kategorie aneb kategorie mluveného slova:

Pro děti a mládež, které romsky umí, ale psaní v romštině je nepřítahuje,

je připravena kategorie mluveného slova. Děti svoje vyprávění, rozhovor, scénku, reportáž či film natočí na telefon nebo na foťák a audio nebo video nám pošlou do soutěže. V této kategorii mohou soutěžit také skupiny dětí. Ne však větší než tři děti. Nahrávka musí být v romštině a musí být slyšet! Nahrávka nemůže být delší než tři minuty. Pozor: Písničky se do soutěže nepřijímají!

Výtvarná kategorie:

Zde se mohou účastnit i děti, které romsky nehovoří. Výběr techniky je na účastnících. Na obrázky napište jméno soutěžícího, školní ročník, věk, název obrázku a soutěžní téma, kontakt, nebo adresu školy.

V Romano suno se soutěží v pěti věkových kategoriích:

- 1.–3. ročník ZŠ
- 4.–6. ročník ZŠ
- 7.–9. ročník ZŠ
- Středoškoláci, dospělí (pouze literární část)

Soutěž probíhá tak, že všechny příspěvky projdou rukama odborné poroty, která vybere příspěvky k ocenění. Slavnostní vyhlášení vítězů Romano suno 2020 se bude konat v první půli prosince v Americkém centru v Praze. Mezi porotce zasedne: Literární porotci: Eva Danišová, Renata Berkyová, Marek Babšický a Bára

Šebová. Ve výtvarné kategorii Antonín Střížek a Tereza Chlívková.

Své příspěvky zasílejte elektronicky na e-mail: marie.borkovco-

va@novaskolaops.cz nebo poštou na adresu: Nová škola, o.p.s., Křížkova 344/6, 186 00 – Praha 8.

Romano Suno

A NYNÍ CO?

Celý svět je zahlcen strachy z hrozné nemoci, z epidemie, která nám nedá klidně spát. Žijeme v době, kdy nikdo z nás neví, kdo a kdy chytí tu hroznou nákazu. Ať zajdete kamkoliv, málokdy jdeme ven, myslím tím jen na nákup anebo do lékárny, všude je znát na lidech strach, strach jim kouká z očí. Jsem již taky v letech, o kterých se říká stáří, a prý jsme první na řadě, co můžeme ukončit svůj život, pokud si nedáme pozor! Já si dávám na sebe až velmi velký pozor, nikam nechodím, jsem doma v bytě jako vězeň, ale zatím ještě žiju! Dneska jsem zašla do lékárny a potkám tam paní, se kterou se známe již léta. Není na ni pěkný pohled, je vidět, jak je ztrápená.

„Copak se vám stalo, paní?“ ptám se jí.

„No, dobrý den, paní, já vám nemůžu ani mluvit přes tu roušku, nemůžu dýchat, ani se neptejte, mám velký strach o děti...“

„No, to já taky, nejste sama.“

„To máte pravdu, ale vy máte svoje děti doma u sebe, ale já? Moje děti jsou daleko, až v Londýně a víte, co se tam děje? Bojím se velmi, aby se ne nakazily a já jsem tu sama!“

„Nebojte se, modlete se k pánu Bohu...“

„Ten už nám nepomůže, už nikomu, kolik lidí umírá po celém světě a nezastaví to, Bůh se na nás hněvá! Poslal na nás zlou nemoc, protože lidi jsou na sebe moc zlí, už na to nemůže koukat. Řeknu vám, je to náš velký trest Boží.“

„Chápu vás, máte obavy, každý dnes přemýšlí o Bohu. Ale to nedělá Bůh, Bůh je láska a on chce jen dobro. Ale satan vládne na světě a lidi se k němu připojili a poslouchají toho zlého, dnešní lid je v otroctví pod satanem! To zlo dělají lidi...“

„Já vím, že člověk si vzpomene na pána Boha, jen když je v úzkých...“

„Máte pravdu, dnešní generace ani neví, že Bůh je mezi námi, jsou mladí a chtějí jenom hodně peněz, chtějí žít bohatě a nic jiného je nezajímá. Zabijí pro pár peněz, okrádají i vlastní rodinu.“

„Ne všichni, paní, jsou tací, moje děti jsou hodné a poslouchají moje rady, věrte mi.“

„Já vám věřím, ale jsou takoví všichni? Já to myslela všeobecně, jenom si vezměte, v té politice ti mladí, jak jednají a co všechno dokáží zlého, to je ukázka toho, co všechno dokážou provést. Dělají jenom zlo těm starším, kteří nás chtějí chránit, věčně se jen hádají a dokonce by šli i do demonstrací, kdyby se mohli chodit volně ven. Proto tvrdím, že to vše dělají mezi sebou lidi. A teď co? Co my můžeme? Jenom poslouchat nařízení vlády a sedět doma, hlídat svůj život...“

Irena Eliášová

AKANA SO?

Calo svetos džal bari dar andal o nasvalipen, andal epidemija, so amenge nadel aňi te sovel. Dživas andre ajso namišto svetos, so ňiko nadžanel, te chudela oda džungalo nasvalipen. Sar pes džal avri, čulo so pes phirel, čak andre apatika, abo te cinel vareso andre bota, reses le manušen, andre len gere jakha hin bari dar, o jakha savoro phenen. Me som tiž imar phureder, hin man berša, so pes phenel, hoj šaj imar merav ole nasvalipnastar, sar nadava pre mande briga! Ňikhaj naphirav. Som furt andro kher sar tres-tancos. Adadžives džavas andre apatika, the chudavas la romaňa džuvla, so la prindžarav but berša. Dikhav pre late, sar hiňi zmučindí.

„So pes tuke avila?“ phučav latar.

„No, lačo džives, romňije, aňi našťik vakerav, ola ruškatar našťik phurdav, aňi ma phuč, darav vaš mire čhavore.“

„Ojoj, oda the me, nasal jekhori.“

„Hin tut čačipen, no tire čhave hine ke tute khere, ale mire hin dur, ke Londina, džanes, so odoj pes kerel? Me igen darav, te nachuden mire čhavore o nasvalipen, the me som adaj korkori.“

„Ma dara, modlin tut ko Del...“

„Jov amenge imar napomožinela, ňikaske, nadikhes, keci manuša pal calo svetos meren? The jov naachavel nič. Bičhađa pre amende džungalo nasvalipen, bo o manuša hine pre peste igen bibachtale. Jov pr'oda našťik imar dikhel, odava hin Devleskero trestos!“

„Achaľuvav tuke, sako akaňik pre leste duminel. Ale odava na o Del, o Del hin kamiben, jov kamel čak lačhipen. Odava hin o baro beng, bo o manuša les šunen, jov hin akaňik baro pro svetos, o manuša les šunen, hine leskere rabosa, odava erđavipen keren o manuša...“

„Me džanav, hoj o manuša duminen pro Del čak akor, sar lenge namištes.“

„Hin tut čačipen, adava generacija hine ajse namište, aňi nadžanen, hoj hin o Del, kamen te dživel lokones, murdarkeren pes, čorkeren the peskeri familija. Kamen čak te aven barvale, avresar naduminen pre ňi-soste...“

„Mire čhavore ajse nane, jon man šunen, so lenge phenav, paťa mange.“

„Me tuke paťav, no me duminavas pre savore terne, no hine ajse savore? Nane, čak dikhen pre politika, so odoj o terne keren? Sa rumingeren le phureder manušenge, so kamen amen te šegitinel, sa keren erđavipen, mek bi džanas pre demonstracija, te šaj pes phirelas avri. Akanak so amen o phureder? Čak mušinas te bešel khere andro kher, the mušinas te šunel le uprunen rajen, the das briga pre amaro iletos, kaj te šaj dživas...“

Irena Eliášová

Vili

Byl jednou jeden romský chlapec, jmenoval se Vili a žil v Anglii. Když byl malý, tak si dělal, co chtěl, nikoho neposlouchal, pořád zlobil. Všichni na něj řvali, protože nic nedělal, jen bordel. Neměl žádnou výchovu. Každému nadával, chodil si dlouho do noci venku, a když byl větší, chodil ven s kamarády, kradl a pil alkohol. Rodiče si s ním nevěděli rady. Mamka ho chtěla dokonce dát do psychiatrické léčebny. Pořád mluvil, od rána do večera, nebyl nikdy v klidu. Někdy nechodil ani domů a rodiče se o něj moc báli. Ale potom si zvykli a nechali ho tak. Choval se jak blázen a taky tak vypadal. Hubený chlapec, dlouhý jak tyčka, velké uši a velké oči. Mamka mu kupovala samé drahé oblečení, aby dobře vypadal. Každému Vili vyprávěl, že on do práce chodit nemusí, protože má spoustu peněz. Každému, koho viděl, lhal. Vili měl už 22 let a stále si žil jak chlapec a nevěděl, co chce. Romové o něm říkali, že je blázen, že ani ženu a děti nemá a ani mít nebude. Jen jednou chodil do práce, ale nevydržel tam moc dlouho. Vyhodili ho, protože kradl a na každého jen nadával.

Jednou mu mamka řekla, že by měl jet do Čech za svým strejdou Zdenou, který byl jeho kmotr. Protože tam je lepší život, než tady v Anglii. A strejda Zdena ho prý vezme pod ruku. Když to Vili slyšel, hned měl úsměv na tváři a v hlavě se mu rodila myšlenka, že by poznal nové lidi, viděl by nový svět a tak dál. Tak své mamce řekl, že pojede. Mamka mu druhý den dala peníze, víc než by měla dát, a řekla mu, že až bude v České republice, ať jí zavolá. Dala mu adresu, kde strejda Zdena bydlí. Vili strejdu Zdenou nikdy neviděl, jen na křtu, když byl

malý. Letadlo mu letělo ráno v šest hodin, cesta nebyla dlouhá, trvala jen hodinu. Vili trochu spal, ale potom vstal. Hned, jak doletěli na místo, si zapálil cigaretu, měl už jen poslední. Šel, ale nevěděl, kam má jít. Ptal se lidí, které cestou potkal a jedna Romka mu řekla, kde strejda Zdena bydlí. Šla s ním kousek cesty a ukázala mu jeho dům. Poděkoval jí a chtěl si s ní ještě víc popovídat, ale Romka už musela jít. Vili byl trochu nervózní, protože nevěděl, co na to řekne strejda, že přijel. Nevěděl, jestli mu mamka zavolala a řekla mu, že za ním přijede.

Už je u domu, klepe.

„Kdo je?“ říká strejda Zdena.

„To jsem já, Vili, tvůj kmotrřenec. Otevři mi, přijel jsem z Anglie.“

Strejda Zdena tomu nechtěl věřit a hned šel otevřít dveře. Když ho uviděl, nevěřil svým očím. Hubený jak myš, vysoký jak metla, uši velké jako basa a oči jako kočka.

Vili stojí a usmívá se. A první slovo, které strejdovi Zdenovi řekl, bylo: „Strejdo, chtěl jsem se zeptat, nemáš cigaretu?“

Ani nevěděl jak a dostal facku přes obličej. „Přijel jsi z Anglie a ani cigarety nemáš?!“ zařval na něj strejda.

Vili, chudák, nevěděl, co má říct. Jen řekl: „Víš, strejdo Zdeno, já už

moc nekouřím, onemocněl jsem z toho.“ A stál jak suché dřevo.

Strejdovi bylo Viliho líto, tak mu jednu cigaretu dal. Vili ji hned vzal, ani nepoděkoval a šel k oknu cigaretu vykouřit. Když kouřil, cítil se silnější. Potom šel znova za strejdou a začali spolu mluvit. Mluvili spolu dlouhé hodiny o všem možném. O rodině, o práci, o ženách. Vypili přitom dva litry vína. Den utekl a museli jít spát. Vili byl strašně rád, že se s ním strejda o všem možném bavil. Cítil, že ho má rád i přesto, že ho moc nezná. Vili mu chyběla láska. Nikdo ho doopravdy nebral vážně. Každý si z něj jen dělal srandu. Proto ze sebe dělal frajera a každému říkal, že všude byl a všechno zná.

Druhý den, když vstali, tak je z vína bolela hlava. Udělali si kávu a dali si cigaretu. Vili včera zapomněl zavolat své mámě, tak jí hned volal, že už je u strejdy Zdeny. Mamka byla ráda a řekla mu, ať nedělá blbosti a ať na sebe dává pozor.

„Moje mamka se o mě pořád jen bojí,“ říká Vili strejdovi a dělá přitom obličej jako blázen a nadzvedává oči.

„Však poslouvej, ty doopravdy vypadáš jak blázen,“ řekl na to strejda. A začali se oba smát.

Pokračování příště...

Veronika Kačová

Napište příběh, který už dlouho nosíte v hlavě! Kher vyhlašuje novou literární výzvu

Nakladatelství romské literatury Kher vyhlašuje novou otevřenou literární výzvu pro zkušené i začínající romské autory, kteří se mohou inspirovat těmito tématy:

1. Romské podnikání v 90. letech
2. Jak jsme se z toho vysekali
3. Síla lásky

Zasílejte povídku či povídky na tato témata v minimální délce tří normostran. Uvítáme tvorbu v romštině, která však není podmínkou zapojení se do výzvy, a to nejpozději do 10. května 2020 na e-mailovou adresu nakladatelstvi@kher.cz nebo na níže uvedenou poštovní adresu.

O výsledku otevřené výzvy, tj. o přijetí textů k dalšímu zpracování, budou autoři zaslaných povídek vyrozuměni nejpozději do 25. května 2020. Vybrané texty budou publikovány na stránkách www.kher.cz a na dalších literárních či zpravodajských serverech a v periodikách.

„Doufáme, že autoři využijí toto zvláštní bezčasí k tvorbě a zašlou

nám spoustu inspirativních příběhů. Chtěli bychom jimi povzbudit nejen romskou veřejnost, že sebevětší potíže se dají překonat, pokud jsou lidé odhodlaní najít řešení a pokud mají někoho, o koho se mohou opřít,“ vysvětluje výběr témat předsedkyně spolku Kher Radka Patočková.

Pro případné dotazy kontaktujte:

- Radka Patočková, 773 231 155, nakladatelstvi@kher.cz
- Lenka Jandáková, 737 738 686, lenka.jandakova@gmail.com

Kher dosud vyhlásil tři otevřené literární výzvy a ze zaslaných textů vydal sbírku pohádek Otcův duch a jiné pohádky romských autorů (2012), sbírku romské narativní prózy Moji milí (2014) a knihu O mulo! Povídky o duchách zemřelých (2019).

Nakladatelství Kher, z. s., vzniklo v roce 2012 s cílem podporovat, rozvíjet a propagovat literaturu Romů a romský jazyk a současně vytvářet platformu, kde romští autoři budou moci snáze publikovat a čte-

nářům zpřístupňovat svoji tvorbu. Více na www.kher.cz nebo na Facebooku @nakladatelstvikher. **jal**

Podmínky účasti

Minimální délka povídky by měla být tři normostrany, tedy 5 400 znaků, maximální 10 normostran.

Zaslané texty musí být opatřeny celým jménem a kontaktními údaji autora, včetně telefonního čísla.

Autoři svým zapojením do otevřené výzvy souhlasí s redakcí a korekturou textů a s možnou publikací jimi autorizovaných textů, o které budou předem informováni.

Autoři své texty v romštině, případně v češtině nebo ve slovenštině zašlou do 10. května 2020 na emailovou adresu nakladatelstvi@kher.cz nebo na poštovní adresu: Patočková Radka (KHER, z. s.), Veverkova 35, Praha 7, 170 00.

Pal o Vilis

Ehas jekh romano čhavo, vičinelas pes Vili. Dživelas andre Anglija. Sar ehas ciknoro, ta peske kerlas, so kamelas, ňikas našunelas, ehas bengoro. Sako pre leste kerelas vika, bo ňič nakerlas, ča baro bordelīs. Nahas les ňisavo likeriben. Sakoneske rakinelas, phirelas peske avri palo raťa the sar ehas bareder, ta phirlas avri le kamaratenca te čorel the te pijel palenki. E daj the o dad nadžanenas, so leha te kerel. E daj les imar kamelas te del andre psychiatrija. Jov furt delas duma, tosara-star ži raťi, nahas ňigda cicho. Varekana khere aňi naavelas, the e daj le dadeha pes pal leste daranas. Ale palīs peske imar sikhfile the mukhle les kavka. Ehas sar dilino, he kavka hem dičhuvelas. Šuko, avri cirdlo čhavo sar tička, o kana bare, the o jakha tiž. E daj leske cinave-las lache kuč grati, hoj te avel upre urdo. Sakoneske o Vilis vakerlas, hoj leske aňi andre buťi te phirel nakampol, hoj les ehin pherdo love. Sakoneske, kas dikhelas, chochavelas. Le Viliske ehas imar dešuduj berš, the dživelas furt sar čhavoro, so nadžanel, so kamel. O Roma pal leste vakerenas, hoj hino dilino, aňi romňi čhave les nane, the aňi naavela. Ča jekhvar phirlas andre jekh buťi, ale nahas oke but. Čhide les avri, bo čorelas the kerlas pre sakoneste vika.

Jekhvar leske e daj šukares phen-das, hoj bi majinlas te džal andro Čechi, pal o bačis Zdenos, so les diñas te bolel. Hoj kodoj ehin feder dživipen, sar kadaj andre Anglija. The o bačis Zdenos les lela tel o vast. O Vilis, sar kada šundas, mindar chudlas te asal, avlas leske pre goďi, hoj pes prindžarela neve

manušenca, dikhela nevo svetos the kavka. Ta la dake phendas, hoj džala. E daj les dujto džives diñas love, buter sar bi leske kampelas, the phendas leske, hoj lake palīs, sar avela andro Čechi, te vičinel. Diñas leske atresis, kaj bešel o bačis Zdenos. O Vilis le bačis Zdenos mek ňigda nadikhlas, ča sar ehas cikno, sar les diñas te bolel. O roplanos leske džalas tosara andre šov ori, o drom nahas baro, džalas roplano-ha ča jekh ora. Čeporo peske sove-las, ale palīs uštilas. Mindar sar avlas avri, ta peske labardas cigareta, ehas les imar ča jekh. Sar džalas, ta nadžanelas, kaj te džal. Phučelas le dženenar, the jekh romňi leske phendas, kaj o bačis Zdenos bešel. Geľas leha jepaš drom, the sikhadas leske o kher. Palikerđas lake the kamelas laha mek buter te vakerel, ale e romňi imar mušindas te džal het. O Vilis ehas čeporo nervozno, bo nadžanelas, so pre kada phenela o bačis, hoj avla. Nadžanelas, či leske e daj vičindas the phendas leske pal leste.

Imar ehas andro kher, durkinel. „K’oda?“ phenel o bačis Zdenos. „Oda me, o Vilkus. Phundrav mange, avlom khatar Anglija.“

O bačis Zdenos napafalas the mindar geľas te phundravel o vudar. Sar les dikhlas, o jakha pre leste avri diñas. Šuko sar patkaňis, avri cirdlo sar metla, o kana bare sar bugova, the o jakha sar mačka. Nadžanelas, so te phenel.

O Vilis terđol the asal. The peršo lav, so le bačiske Zdenoske phen-das, ehas: „Bači, ča kamavas te phučel, nane tut cigareta?“

Aňi nadžanelas sar, the chudlas jekh pal o muj. „Ta mukhle tut kha-

tar Anglija, the aňi cigareti tut nane!“ kerdas pre leste vika o bačis.

O Vilis, čoro, nadžanelas, so te phenel. Ča phenda: „Džanes, bači Zdeno, me imar but napijav. Nasva-ľilom olestar.“ The terđolas sar šuko kašt.

Le bačiske les ehas pharo, ta les jekh cigareta diñas. O Vilis la mindar cirdlas, aňi le bačiske napaliker-das, the geľa pre blaka la avri te pijel. Sar pijelas e cigareta, ta pes čujinelas zoraleder. Pafis geľas pale pal o bačis, the chudle peha te vakerel. Denas duma but ori, pal savoro. Pal e familija, pal o buťa, pal o džuvľa. Pile avri duj litri mol. O džives pregeľa, the mušinde te džal te sovel. O Vilis ehas but rado, hoj leha o bačis Zdenos delas pal savoro duma. Čujinelas lestar, hoj les dikhel rado, choc les but naprindžarel. Le Viliske kampolas kamiben. ňiko les nalelas čačes. Sako lestar kerlas pherasa. Vašoda palīs kerlas baripen the phenelas, hoj všadzi ehas the savoro džanel.

Pre aver džives, sar ušfile, ta len dukhalas la molatar o šero. Kerde peske kava the pile avri cigareta. O Vilis pobisterđas la dake te vičinel, ta sig vičindas the phendas lake, hoj imar hino ko bačis Zdenos. E daj ehas rado, the phendas leske, hoj te nakerel diliňipena. The mi del pre peste pozoris.

„Miri daj pes pal mande ča furt daral,“ phenel o Vilis le bačiske, the kerel sar dilino le mujeha the vazdel upre o jakha.

„Hem more, šun, tu čačes dičhuves sar dilino,“ phenda o bačis. The chudle sodjudžene but te asal. (buter andro aver čislos)

Veronika Kačová

Amnesty International kritizuje ČR za diskriminaci Romů

foto: Gabriel Kuchta, DennikN.cz

V Česku jsou nadále diskriminováni Romové, a to zejména v oblasti bydlení a vzdělávání. Ve své výroční zprávě o stavu lidských práv v Evropě to uvádí organizace Amnesty International (AI). Kritizuje také vládní návrhy týkající se dávek na bydlení, které mohou pro část obyvatelstva představovat riziko bezdomovectví. V České republice jsou podle AI kromě Romů vystaveni diskriminačním projevům také migranti. Organizace si všímá i rozsáhlých protivládních protestů, které se v Česku odehrávaly v loňském roce.

AI připomíná loňské stanovisko Evropské komise, že Česká republika postrádá dostupné a kvalitní sociální bydlení a že roste bezdomovectví i úroveň osobních dluhů. Připojila se ke kritice nevládních organizací směřující k návrhu zákona o dávkách na bydlení, který by je v důsledku přísnějších kritérií odepřel osobám žijícím v bytovnách. O příjem by tak mohly přijít tisíce rodin.

Organizace také připomíná, že mnoho českých měst vyhlásilo takzvané zóny „se zvýšeným výskytem sociálně nežádoucích jevů“, které jejich obyvatelům brání pobírat některé příplatky na bydlení. Výbor OSN pro odstranění rasové diskriminace (CERD) označil tuto praxi za diskriminační, neboť dopadá především na oblasti s významnou romskou populací.

Znepokojení podle zprávy rovněž vyvolává trvající existence segregovaných škol, kde tvoří velkou většinu romští žáci. AI poukazuje na stanovisko CERD, že romské děti nadále zůstávají nadměrně zastoupeny v programech pro děti s lehkými mentálními postižením a že romští žáci v loňském školním roce tvořili bezmála čtyři procenta z celkového počtu žáků na základních školách, zatímco v rámci takzvaných redukováných vzdělávacích programů byl jejich podíl více než 29 procent. Segregaci Romů v rámci českého vzdělávacího systému by podle AI mohlo dále prohloubit opatření ministerstva školství, kterým se snížil počet asistentů pedagoga na jednoho na třídu.

V oblasti migrace AI kritizuje praxi českých úřadů, které zadržují v zachytných zařízeních na vyhoštění čekající žadatele o azyl, a to včetně dětí. S odkazem na kritická vyjádření někdejší české ombudsmanky věnuje organizace pozornost také způsobu, jakým české úřady zacházely se skupinou čínských žadatelů o azyl. V roce 2017 požádalo o ochranu 78 čínských občanů z důvodu náboženského pronásledování, ale v roce 2018 bylo na sedm desítek těchto žádostí zamítnuto.

Zpráva upozorňuje také na české odmítnutí podílet se před několika lety na jednorázovém přerozdělování běženců podle kvótového systému v rámci Evropské unie. Začátkem dubna Soudní dvůr EU označil český postoj za nesplnění povinnosti plynoucí z unijního práva.

Nevládní organizace si nadto všímá rozsáhlých loňských demonstrací, kterých se v ulicích českých měst zúčastnily stovky tisíc lidí a jejichž spouštěčem byly „obavy z vládního zasahování do soudnictví a také nesouhlas s nedostatkem činnosti při řešení klimatické krize“. Masové protesty podle AI představují naději na zastavení současného ústupu od dodržování lidských práv v Evropě.

AI dále připomíná, že poslanecká sněmovna neratifikovala Istanbulskou úmluvu o prevenci a boji proti násilí na ženách a domácímu násilí, a to navzdory tomu, že jen malý počet pachatelů těchto činů se v Česku dostane před soud.

Kriticky se AI staví také k pokračujícím českým dodávkám zbraní Saudské Arábii a jí vedené vojenské koalici, která bojuje proti šíitským povstalcům v Jemenu. Podle AI panuje značné nebezpečí, že tyto zbraně budou použity k porušování lidských práv či humanitárního práva v jemen-ském konfliktu.

ČTK

Ministerstvo odmítlo kritiku Amnesty International za diskriminaci Romů ve školství

Ministerstvo školství odmítlo kritiku organizace Amnesty International (AI) za diskriminaci Romů v českém školství. Úřad se snaží zajistit co nejlepší podmínky pro vzdělávání všech dětí bez rozdílu, řekla na dotaz ČTK mluvčí ministerstva Aneta Lednová. Jako problém vidí úřad hlavně vzdělávání dětí z chudých rodin, kterým je podle něj třeba pomoci ve spolupráci s více resorty.

AI ve své zprávě kritizovala ČR mimo jiné za trvající existenci segregovaných škol, kde tvoří velkou většinu romští žáci. Poukázala na stanovisko Výboru OSN pro odstranění rasové diskriminace, že romské děti nadále zůstávají nadměrně zastoupeny v programech pro děti s lehkým mentálním postižením. Segregaci Romů v českém vzdělávacím systému by podle AI mohlo dále prohloubit opatření ministerstva školství, kterým se snížil počet asistentů pedagoga ve třídě.

Podle Lednové ale ministerstvo vyvíjí úsilí, aby všem poskytovalo to nejlepší vzdělávání. Na horší výsledky Romů má podle úřadu vliv chudoba. Ke zlepšení situace sociálně slabých či vyloučených rodin

je podle něj třeba spolupráce s dalšími resorty.

Ministerstvo trvá na tom, že plní mezinárodní závazky proti diskriminaci Romů. Poslední novela vyhlášky o inkluzi podle něj také nesnížila podporu žáků se speciálními vzdělávacími potřebami. „Naopak, tato novela podporuje takové úpravy inkluzivního vzdělávání, které jsou v nejlepším zájmu všech žáků a současně zajišťuje rovné příležitosti bez ohledu na druh a stupeň jejich zdravotních postižení či etnický a sociální původ,“ napsal úřad.

Vyhláška podle ministerstva umožňuje, aby byli v běžné třídě s učitelem až dva asistenti pedagoga na třídu. I když má dítě na asistenta nárok, může ho sdílet s jiným žákem. Podle úřadu má toto opatření vést k větší integraci dětí v kolektivu a zlepšení jejich vzdělávání. Dříve mohli být ve třídě asistenti tři, tento počet zůstal ve speciálních třídách.

Amnesty International rovněž zmínila jako problematické, že ministerstvo umožnilo, aby v jedné škole vznikaly třídy pro různá zdravotní postižení. Podle úřadu neby-

lo ale cílem vyčleňovat žáky s poruchami učení či chování, mezi kterými bývají často Romové. „Opatření by mělo umožnit co nejvíce žákům, aby mohli navštěvovat školu v místě, kde žijí, aniž by se musela jejich rodina stěhovat nebo aby žáci museli žít mimo jejich bydliště,“ vysvětlila Lednová.

Na zprávu na svém Facebooku reagoval i ombudsman Stanislav Křeček. Ke sdílení článku o obsahu zprávy přidal komentář: „To je zkreslený a skutečně situaci neodpovídající pohled.“

Na segregaci Romů v českém školství upozornila i loňská analýza Agentury pro sociální začleňování. Také z poslední zprávy o plnění plánu opatření, která mají přispět k začlenění romských dětí do běžných škol, plyne, že se stále často vzdělávají dle programů pro lehce mentálně postižené. Mezi žáky, kteří mají upravené učivo kvůli nižší inteligenci, tvoří přibližně 29 procent. V celkovém počtu dětí v základních školách je podíl Romů asi 3,7 procenta. Podle kvalifikovaných odhadů chodilo v minulém školním roce do základních škol v Česku 34.767 Romů a Romek. **ČTK**

www.romea.cz
informační portál o světě Romů

Muzeum romské kultury online

JANA HORVÁTHOVÁ

Jaké aktivity nabízí Muzeum romské kultury pro své návštěvníky v době uzavření institucí?

JH: Byla to pro nás výzva, ale spustili jsme program nazvaný Muzeum u vás doma. V rámci něj jsme na facebookovém kanálu nabízeli kvízy z kultury a dějin Romů o knihu a další ceny. Náš online program vyvrcholil na Mezinárodní den Romů, kdy jsme nabízeli na youtube kanálu muzea tematická videa po celý den, streamovali jsme také živě online koncert romských muzikantů, který vidělo téměř 20 000 lidí. Ukázalo nám to sílu online prostředí a umožnilo nám rozšířit dosah našich aktivit na Romy z celého světa, od kterých máme zpětné vazby, že nás sledují na sociálních sítích.

Muzea se otevírají od 25. května, jaké jsou vaše plány?

JH: Pro individuální návštěvníky a rodiny otevíráme 26. května. Už na začátku měsíce ale prodlužuje-

me pro velký zájem probíhající výstavu Lavutara. Cestami romských muzikantů a jejich písní, a to až do února 2021. Při té příležitosti připravujeme sérii stream koncertů

romských hudebníků, která snad v 2. polovině léta přejde již v produkci živou i s návštěvníky ve venkovním prostoru muzea. Chystáme také program pro rodiny s dětmi, kterým nabídneme speciální na míru ušité aktivity. Vše bude na našem webu www.rommuz.cz.

Se začátkem sezóny souvisí také otevření Památníku holokaustu Romů a Sintů na Moravě v Hodoníně u Kunštátu. Při této příležitosti jsou připraveny výstavy i aktivity pro rodiče s dětmi. I tam otevíráme 26. května. Těšíme se na všechny návštěvníky.

Příští rok bude Muzeum romské kultury slavit své 30. narozeniny. Čeká nás tedy rok plný oslav, které už pro vás připravujeme!

7. 4. to bylo přesně 29 let, co bylo založeno Muzeum romské kultury, tehdy ještě jako nezisková organizace. Zapsána byla 7. 4. 1991. Na snímku jsou odborní zaměstnanci muzea v tehdejší kanceláři v Brně na ulici Václavské, historik Bartoloměj Daniel, etnografka Eva Davidová a Ing. Emil Pokuta.

Předplatné Romano hangos

příjmení, jméno:

název organizace:

adresa, PSČ:

e-mail: telefon:

počet objednaných výtisků:

způsob platby: ☐ hotově ☐ složenkou

☐ bankovním převodem bez faktury; variabilní symbol:

☐ bankovním převodem na fakturu

vyplněný formulář zašlete na adresu: Romano hangos, Bratislavská 65a, Brno 602 00. Fio banka, číslo účtu: 2300661977/2010

cena předplatného pro rok 2020 je 370 Kč

SRNM

Adresa redakce Romano hangos a Společenství Romů na Moravě

Bratislavská 65a,
Brno 602 00

tel.: 545 246 673

www.srnm.cz

číslo účtu:

230 0066 1977/2010

Ceník inzerce

celá strana 5 000 Kč (rozměr 26×40)

1/2 strany 3 500 Kč (rozměr 26×20 nebo 40×13)

1/4 strany 1 500 Kč (rozměr 13×20)

menší formát – 7 Kč/cm²

Sleva při opakované inzerci na druhé a další vydání 25%

žádosti o inzerci na: holomkova@srnm.cz

Vydávání Romano hangos
podporuje Ministerstvo kultury
České republiky